Tóték Algyőn

Ma este 7 órakor az algyői faluházban Örkény István Tóték című tragikomédiáját játssza a Móra Ferenc Népszínház társulata. A Kátó Sándor rendezésében színre kerülő darab premierjét szeptember 25-én a jugoszláviai Székelykevén tartották, a produkciót idehaza most mutatják be először.

A márciusban Kátó Sándor színművész vezetésével alakult Móra Ferenc Népszínháznak nincs állandó, fizetett társulata, egyelőre nem kap éves költségvetési támogatást sem, profi színészek és lelkes amatőrök közösen hozzák létre az előadásait. Gárdonyi Géza A lámpás című színműve után az egyik legismertebb Örkény-darabot, a Tótékat állították színpadra. A népszínházi jellegnek megfelelően nem fektettek nagy súlyt a díszletekre és a jelmezekre, elsősorban az élő, természetes színjáték erejében bíztak.

– Régóta vártunk már arra, hogy alakuljon egy színiegyüttes Algyőn – mondja a címszereplőt alakító Kiss Róbert, aki „civilben" asztalosként dolgozik a helybeli Lambris Kft.-nél. – Néhány éve egy ifjúsági színjátszó csoport tagja voltam, ami sajnos feloszlott, ezért a tavasszal örömmel jöttem Kátó Sándor színházába. Ha szükséges, főnökeim támogatásával még egyes díszletelemeket is el tudok készíteni a műhelyünkben. Már A lámpás előadásain is megtapasztaltuk, hogy az algyői közönség nagyon hálás a színházi produkciókért, ezért öröm itt játszani.

Gizi Gézáné szerepét a Tápén élő Biacsi Marietta játssza kellemes humorral: – Már óvodás koromban szerepeltem: a kis Jézus voltam a bölcsőben. Mindig színésznő szerettem volna lenni, de nem úgy alakult az életem. Boldog vagyok, hogy összehozott a sors a népszínházzal. Azt mondják, a színészetet ötven felett sem késő elkezdeni.

Tomaji plébános szerepére egy régi algyői színjátszó, Bakó Ferenc elektronikai műszerész vállalkozott, a postást Canjavec Tamás quadriatlon-bajnok alakítja, Tótné jelmezét a faluház népművelője, Kolonics Erika ölti magára, az őrnagyot Molnár Áron az egyik szegedi általános iskola angoltanára játssza, akit szinte pofon csapott a szerep. Cipriáni professzor Jachinek Rudolf színművész, a Színházi Dolgozók Szakszervezetének elnöke: – Miután a határon túli magyarsággal a magyar színházak nem tartanak szinte semmiféle kapcsolatot, nem törődnek a nyelv ápolásával, úgy látom, az algyői Móra Ferenc Népszínház arra szerveződött, hogy ezt helyettük is megtegye. A Színházi Dolgozók Szakszervezete részéről amit tudunk, segítünk ebben, támogatjuk törekvéseiket. Sok évtizedes tapasztalattal a hátam mögött érdekes látnom, hogyan küzdenek a fiatalok a beszédtechnikával, a légzéstechnikával, a különböző mozgások koordinálásával, hogyan tudnak vagy nem tudnak egymás szemébe nézni. Ezek persze nem igazán jelentős hibák, mert idővel megtanulható dolgok. Örömmel láttam, hogy akadnak még ma Magyarországon olyan emberek, akik ahelyett, hogy az amerikai filmeket néznék a mozikban, vagy a televízióban a különféle sorozatokat bambulnák, létrehoznak egy színházi produkciót, amelyben megmutatják magukat – s ezáltal a szerzőt is – a közönségnek.

H. Zs.

A Szafari-akció nyertesei

● **Munkatársunktól**

Befejeződött a Délmagyarország Kft. és a Gänserdorfi Szafari- és Kalandpark közös játéka. A négy rejtvényből álló játéksorozat megfejtését beküldők között kétszemélyes belépőket sorsoltak ki. A nyertesek a következők: Hegedűs Vivien Ivett (Zsombó, Bába utca 34.), Sólyáné Sárközi Ágnes (Bordány, Teréz utca 24.), Gulyás Lászlóné (Mórahalom, Hunyadi liget 5.), Kovács Ádám (Sándorfalva, Felszabadulás utca 33/a.) Kátai Bernadett (Kiskundorozsma, Kút utca 10/b.), Tanács Annamária (Mórahalom, Liszt Ferenc utca 1.) és Szegedről Mészáros Istvánné (Csongrádi sugárút 63. I/4.), Szebeni Kornélia (Deák Ferenc utca 28-30. II/10.), Szép István (Kereszttöltés utca 22/b. II/9.), Herczeg Mihály (Verseczi utca 28.), Kiss András Gábor (Tapolcsányi utca 5/a.), Balázs Istvánné (Harangláb utca 42.), Császár Brigitta (Körtöltés utca 42. II/4.), Bánáthy János (Hont Ferenc utca 1/b.), Damián Beatrix (Tápai utca 28.), Nagy Albertné (Retek utca 19/b. IV/12.), Dulics Szonja Szél utca 32/c.), Fekete Gábor (Ajtony köz 1.), Tápai Dezsőné (Sipos utca 13.) és Forró Lajos (Cső utca 4/a.).

Az akció nyertesei nyereményüket postán kapják meg.

A szerb kultúra napja

● **Munkatársunktól**

A Hilandar kolostor alapításának 800. évfordulójáról emlékeznek meg október 3-án, a szerb kultúra napján Szegeden. Az ünnepi program 10 órakor tudományos kerekasztal-beszélgetéssel kezdődik a Szegedi Görögkeleti Szerb Egyházközség épületében (Somogyi u. 3.), majd 15.30 órakor a görögkeleti szerb templomban szentelik meg a Háromkezű Panagia ikont.

A Móra Ferenc Múzeum központi épületében „A Hilandar és a szerb ortodoxia" címmel nyílik kiállítás 16.30-kor, majd 17 órakor a Bartók Béla Művelődési Központban Petkovic Sreten és Mileusnic Slobodan könyveinek premierje kezdődik. A szerb kultúra napjának záróeseményeként a szabadkai Szent Kulturális Központ közreműködésével irodalmi alkotásokat és kórusműveket mutatnak be 18 órától az egyházközség épületében.

Az életfogytosok főiskolára járnak

József, István és Dezső úgy tanulnak a tanárképző főiskolán, hogy egyszer sem lépnek be az intézmény kapuján. Sőt, a tanárok járnak hozzájuk órát adni és vizsgáztatni. A három diákot nem betegség gátolja a mozgásban, hanem rácsok és falak – a szegedi „Csillag" falai, amelyek között életfogytig tartó börtönbüntetésüket töltik. Az emberek többsége nem is képzelné, hogy egy elítélt a börtönben akár főiskolára is járhat és diplomát szerezhet. Pedig József, István és Dezső már második éve tanulnak a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola könyvtár szakán, ahová kiemelkedően magas pontszámmal vették fel őket.

Az elítéltek a börtönhumanizációs program keretében tanulhatnak a főiskolán. Balról jobbra: József, István és Dezső. ***(Fotó: Miskolczi Róbert)***

Embert ölni – egy pillanat műve. Aki cselekszik, nem gondol arra, mi lesz a következmény, egyáltalán lesz-e következménye, hogy ő szúrt, lőtt, vagy éppen megfojtott valakit. Aztán, mivel a bűn és a bűnhődés egymástól elválaszthatatlanok, bekerül a börtönbe. Ezután van, aki teljesen bezárkózik, alig eszik, alig beszél, egyáltalán: alig él. Van, aki bent sem hagy fel a szenvedéllyel: terveket gyárt, hogyan fog lopni vagy rabolni, ha egyszer kiszabadul. Van, aki elhiteti magával, hogy ami történt, nem is történt meg igazán. Van, aki az önmagával való harcban megy tönkre, és a kéz, amellyel megfojtott egy asszonyt, lassan sorvadni kezd. No és persze van olyan is, aki a benntöltött éveket arra használja, hogy tanuljon – mint István, József és Dezső. Ők hárman a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola másodéves könyvtár szakos hallgatói. Tanulmányaikat egy hármas együttműködés keretében folytathatják, amely a börtön, a főiskola és a Mécses Szeretetszolgálat Magyar Börtönpasztorációs Társaság között jött létre. A három, életfogytiglani büntetését töltő elítélt korábban már elvégzett egy középfokú könyvtáros asszisztens tanfolyamot szintén a börtönhumanizációs program részeként, és ennek sikerességén felbuzdulva adták be jelentkezési lapjukat a főiskolára, ahova kiemelkedően magas pontszámmal felvételt nyertek.

Különóra a börtönben

István, József és Dezső eleget tesznek hallgatói kötelezettségeiknek, vagyis órákra járnak, jegyzetelnek és vizsgáznak. Tanáraik kijárnak az intézetbe – azokon a napokon a három diák reggeltől estig a börtön könyvtárszobájában ül.

Mocsai Zoltán alezredes, nevelési referens úgy látja, nem az a fantasztikus dolog, ha valaki a börtönön belül iskolába jár, hanem az, hogy Istvánék a folyamatos képzést racionálisan és kifejezetten motiváltan választották büntetésletöltésük fő tevékenységévé. Amikor azt kérdezem, hogyan és milyen mértékben változott a fogvatartás rendje, miután ők hárman felvételt nyertek a főiskolára, az alezredes azonnal kijelenti: a könyvtár szakos hallgatók semmiféle kivételes bánásmódban nem részesülnek, az intézmény rendje rájuk éppúgy vonatkozik, mint bárki másra. József szerint számukra nemhogy könnyebb, sokkal nehezebb az élet az elítéltek és a nevelők figyelmének középpontjában.

– A börtönben bárki végigsétálhat a folyosón két doboz cigarettával, nagy valószínűség szerint senki nem fogja megállítani, mert majdhogynem hozzátartozik a börtön belső életéhez az, hogy kicsit üzletel az ember. Viszont ha én, vagy bármelyikünk ugyanazzal a két doboz cigarettával végigsétálnánk a folyosón, biztos, hogy nyolcan megállítanának, és nem jutnánk el vele oda, ahova akarnánk, mert azt mondanák: éppen maga? Vagyis ebben a helyzetben nagyon tisztának kell maradni. Ráadásul mindezt úgy kell tenni, hogy a saját lelkiismeretemmel se kerüljek összeütközésbe.

● ***Milyen a kapcsolatuk a többi elítélttel?***

– Mi alapvetően azért vagyunk itt, hogy segítsünk a társainkon – mondja István. – Mindenképpen van presztízsünk, bár ez nem mindig látszik, hiszen én például már pofont is kaptam az egyik elítélttársamtól, mert az illetőt nem engedték ki egy istentiszteletre. A dolog persze nem rajtam múlt. A társaink többsége viszont azt hiszi, mi a tűz körül melegedve sok mindent el tudunk intézni. Amúgy tényleg azért vagyunk itt, hogy segítsünk. Van olyan társunk, aki csak hozzánk fordul azzal, hogy nem tud írni, és ezt valahogy szeretné titokban tartani a társai előtt. Tehát úgymond a többiek bizalmasai is vagyunk bizonyos kérdésekben.

– Én is úgy érzem, hogy jó a kapcsolat a többiekkel – folytatja a gondolatot Dezső. – Irigységet nem igazán lehet tapasztalni, mert azért ők is tudják, hogy ez a munka nem sok előnnyel jár számunkra. Az is lehet, hogy valaki fölnéz ránk, mert azt látja bennünk, hogy előmozdítjuk a kultúrát.

Arra a kérdésre, hogyan viszonyulnak hozzájuk a tanárok, Dezső azt mondja, volt olyan tanár, aki egyszerűen nem volt hajlandó bejárni a börtönbe tanítani, azok között viszont, akik vállalták az oktatást, volt olyan is, aki velük példálózott a nappali tagozatos hallgatóknak.

Cigány nyelvvizsga

● ***József, úgy tudom, hogy Ön a diploma megszerzéséhez szükséges nyelvvizsgát cigány nyelvből szeretné letenni.***

– Amikor megtudták, hogy cigány nyelvből szeretnék nyelvvizsgát tenni, azonnal rengeteg jelentkező akadt, aki azt mondta, csak szólj, megyünk és tanítunk. Örültek neki, hogy van egy fehér ember, aki érdeklődik a nyelvük iránt és meg akarja tanulni azt. Engem nagyon foglalkoztat a cigányművelődés, a szakdolgozatomat is ebben a témában fogom megírni. Szerintem sokat számít, hogy köztük élünk. Ha kívülről jönne valaki könyvtárosnak, például Ön, sokan nem is mernék azt kérni, ami igazán érdekli őket, mert az emberben benne van, hogy egy nő előtt szebbet, jobbat és többet mutasson, mint a valóság.

● ***Önök amellett, hogy főiskolára járnak, a börtönkönyvtárban dolgoznak. Kielégítőnek találják a könyvtár kihasználtságát?***

– Idáig szinte a félanalfabétáké volt a „bűnözés privilégiuma", a mostani könyvtári állomány is ezt tükrözi – válaszol István. – Újabban viszont nagyon sok olyan fiatal srác jön ide, akik a szakközépiskolából, gimnáziumból frissen kerültek ki, és az érdeklődési körük sokkal magasabb szintű. Ők gyakran olyan könyveket keresnek rajtunk, amelyeket csak nagyon nehezen tudunk innenonnan összeszedni. Amúgy a könyvtárat fel lehetne használni a rekreációban, a társadalomba való visszavezetés eszközeként, erről azonban szó nincs. A nevelést mégcsak az sem érdekli, hogy mit olvasnak az elítéltek.

● ***Az elítéltek is közömbösek?***

– Részükről a könyvtár kihasználtsága maximális, de ezen túl is lenne igény olvasói klub, vagy irodalmi kör megnyitására. Egy alapfokú, olvasási készségfejlesztő foglalkozásra is szükség lenne és sok minden másra, amire a könyvtár lehetőséget biztosíthatna, viszont a belső rend nem teszi lehetővé. Rettentően kevés az az idő, amit egy-egy elítélt a könyvtárban tölthet, ez az egész majdhogynem olyan, mint egy daráló. Az éppen soron következő csoport bejön, mindenki körbeszalad, van öt perce arra, hogy kiválasszon öt könyvet, de ebbe beletartozik a könyvek regisztrálása is, és utána szalad vissza, mert már jön a másik harminc ember.

A boncolás irodalma

● ***Önök mindig érdeklődtek a könyvek, a kultúra, az olvasás iránt?***

– Én hivatásos katona voltam, így a szakirodalom vonzott jobban – kezdi István. – A szépirodalomból inkább a kötelező olvasmányok érdekeltek. A világirodalom, a klasszikus és a modern szépprózа, valamint a líra felé itt, a börtönben nyíltam meg.

– Én szerettem olvasni – mondja József. – Az az igazság, hogy taxis voltam, és amikor nem volt munkám, rengeteg idő maradt az olvasásra. Akkoriban speciális érdeklődési köröm volt: az esszék és a filozófia. Amúgy a speciális érdeklődés itt bent is jellemző. Van, aki olyan könyveket keres, amely az autók zárjainak feltörésében segíthet neki, ha egyszer kiszabadul és ismerek olyat is, aki a boncolással kapcsolatos irodalmat kedveli.

● ***Visszatérve a tanuláshoz: hogyan tudnak felkészülni a vizsgákra a munka és az egyéb, börtönbeli kötelezettségek mellett?***

– A munkaidőt vizsgaidőszakban is be kell tartani – felel Dezső. – Pista sem nappal tanul, pedig ő megtehetné, mert társadalmi munkásként dolgozik a könyvtárban. Tanulásra, akár a szorgalmi, akár a vizsgaidőszakot nézzük, az ébresztő utáni és az esti idő áll rendelkezésre. József tavaly még a bútorgyárban dolgozott, és az is előfordult, hogy a főnökök azt mondták, ne menjen dolgozni egy-egy nap, vagy pedig arra az időszakra szabadságot kapott.

„Más ember lettem"

● ***Azért a főiskola elvégzése mégiscsak egyfajta pluszterhet jelent. Miért csinálja mégis, István?***

– Ez a személyiségformálás része, így tudom oldani a bezártság okozta pszichés terheket. Hiszek abban, hogy a legjobb módszer a tanulás és ezt mindenkinek ajánlom is. Mióta főiskolás vagyok, óriási mértékben lecsökkent a szabadidőm és egyáltalán nem unatkozom. Számomra fontos, hogy ezek az évek ne tűnjenek el nyomtalanul az életemből.

József hozzáteszi: ez a börtön annyi negatív hatást hordoz magában, hogy nem csak a személyiség, hanem a szellemi képességek is óhatatlanul leépülnek. Majd így folytatja:

– Ahhoz, hogy az ember szinten tudja magát tartani, nagyon sokat kell olvasni. Mi annyira szeretjük a könyveket, hogy még az ágyunkat is megosztjuk velük, aminek egyébként a helyhiány az oka. A tanulásban távlati lehetőséget is látok. Az, hogy könyvtárosként bármikor el tudnék helyezkedni, persze nem valószínű, viszont rendszerezett tudást kapok. Ezen keresztül pedig közel kerülök egy olyan szintű kultúrához, amelyet idáig nem ismertem.

– Kilenc év múlva szabadulok, így van időm arra, hogy a főiskolán szerzett tudást kamatoztassam a börtönben a társaim javára – teszi hozzá István. – Ha úgy tetszik, van ebben egyfajta túlélési ösztön. Ha valahol, itt aztán igazán érvényesül az a bibliai mondás, hogy ne törődjetek a holnappal, mert minden napnak megvan a maga gondja. Pillanatok alatt rosszabbodhatnak az ember életfeltételei. Abban, hogy elkezdtünk tanulni, jócskán közrejátszott az a több éves program, amit az intézet támogat, így ez biztos pont lehet az életünkben. Engem emberölésért ítéltek életfogytiglani börtönbűntetésre kilenc évvel ezelőtt. Amit akkor tettem, mélységesen megbántam és ma már elítélem, de igazából feldolgozni nem tudom. Amit teszek, azért teszem, hogy egyszer a családom szeme elé állhassak és azt mondhassam: ez vagyok én, fogadjatok el olyannak, amilyen most vagyok. Nem akarok még csak az árnyéka sem lenni az akkori önmagamnak.

Békefi Anett

Jogi háttér

● **Munkatársunktól**

Részletek a Büntető Törvénykönyvből:

„10. § (1) Bűncselekmény az a szándékosan vagy – ha a törvény a gondatlan elkövetést is bünteti – gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre a törvény büntetés kiszabását rendeli.

(2) Társadalomra veszélyes az a tevékenység vagy mulasztás, amely a Magyar Köztársaság állami, társadalmi vagy gazdasági rendjét, az állampolgárok személyét vagy jogait sérti vagy veszélyezteti."

„11. § (1) A bűncselekmény büntett vagy vétség.

(2) Büntett az a szándékosan elkövetett bűncselekmény, amelyre a törvény két évnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli el. Minden más bűncselekmény vétség."

Részletek a Magyar Köztársaság Alkotmányából:

„70/F. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot.

(2) A Magyar Köztársaság ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép-és felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg."

„70/G § (1) A Magyar Köztársaság tiszteletben tartja és támogatja a tudományos és művészeti élet szabadságát, a tanszabadságot és a tanítás szabadságát."